

กำหนดการ

ศึกษาดูงานโครงการปลูกป่า สร้างคน บনวิถีพอเพียง รักษาต้นน้ำ บรรเทาอุทกภัย จังหวัดน่าน

วันที่ 10 – 12 กรกฎาคม 2559

เรื่องเดิม

1. ในปี 2556 มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ให้ดำเนินโครงการปลูกป่า สร้างคน บনวิถีพอเพียง รักษาต้นน้ำ บรรเทาอุทกภัย ในปี 2556 พื้นที่โครงการ 250,000 ไร่ ใน 3 อำเภอ ประกอบด้วย กลุ่มน้ำสบสาย อำเภอท่าวังผา 34,314 ไร่ กลุ่มน้ำยอดตอนบน อำเภอสองแคว 44,408 ไร่ และต้นน้ำน่านตอนบน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 171,278 ไร่
2. สรุปผลการดำเนินงานโครงการปลูกป่า สร้างคน บนวิถีพอเพียง ฯ ปี 2556-2559
 - ปลูกป่าแล้ว 87,865 ไร่ ซึ่งเป็นป่าเศรษฐกิจที่ปลูกใหม่บนพื้นที่ไร่หมุนเวียนเดิม 21,985 ไร่ (10%) ป่าใช้สอย 21,263 ไร่ (9%) ปลูกเสริมในป่าอนุรักษ์ 44,617 ไร่ (63%) เพิ่มพื้นที่ป่าของพื้นที่ลุ่มน้ำจากเดิม 41% เป็น 82%
 - ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการและกฎระเบียบในการใช้และดูแลป่าทั้ง 20 หมู่บ้าน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ การบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนตามเกษตรทฤษฎีใหม่ ฯลฯ
 - ชุมชนร่วมกันดำเนินมาตรการป้องกันไฟป่า 3 ปี (พ.ศ. 2557 – 2559) พื้นที่ที่เสียหายจากไฟป่า ลดลงจาก 76,180 ไร่ เหลือเฉลี่ย 994 ไร่ต่อปี หรือลดลง 99%

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ “เข้าใจ” ต้นเหตุการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ “เข้าถึง” มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา และ “พัฒนา” โดยการการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ “ปลูกป่า ปลูกคน” ในการแก้ปัญหาป่าต้นน้ำเสื่อมโทรมในจังหวัดน่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากระบวนการเพื่อการเกษตร และการปลูกและรักษาป่าอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาเชิงพื้นที่ (area-based approach in development) ในพื้นที่จริง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือนจนถึงชุมชน โดยมีเป้าหมายในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และลดหนี้สินของครัวเรือน
4. เพื่อให้หน่วยกำหนดนโยบายนำไปพิจารณากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในพื้นที่โครงการขององค์กร
5. เพื่อแสวงหาความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในรูปแบบ “ประชารัฐ” เพื่อการ “ปลูกป่า ปลูกคน”

6. เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงของผลจากการพัฒนาตามโครงการฯ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) ที่สำคัญ ดังนี้

เป้าประสงค์ที่ 1 การยุติความยากจนในทุกรูปแบบและพื้นที่

เป้าประสงค์ที่ 2 ยุติความหิวโหย เพื่อความมั่นคงทางอาหาร ปรับปรุงภาวะระบบโภชนาการ และสนับสนุนการเกษตรที่ยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

สัญลักษณ์ในกำหนดการ

พื้นที่ต้นแบบ เป็นพื้นที่ที่ป่าต้นน้ำถูกทำลาย และมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ได้เข้าไปดำเนินโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่เต็มรูปแบบ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2552 โดยกิจกรรมพัฒนาครอบคลุมตั้งแต่พัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ ไปจนถึงการปลูกและฟื้นฟูป่า

พื้นที่ขยายผล เป็นพื้นที่ที่ชุมชนมีการดูแลป่าต้นน้ำเป็นอย่างดีอยู่แล้ว แต่ต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตร ทำให้ชุมชนมีรายได้เพียงพอ และส่งผลต่อความสามารถในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง

10 กรกฎาคม 2559

- 06.30 น. คณะพร้อมกันที่ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง
- 07.35 – 08.45 น. เดินทางไปท่าอากาศยานน่านนคร ด้วยสายการบินแอร์เอเชีย เที่ยวบิน FD 3554
- 08.45 – 10.00 น. เดินทางไปยัง [จุดที่ 1 ฝ่ายน้ำริม บ้านพ่อ ต.แสนทอง อ.ท่าวังผา](#)
- 10.00 – 10.45 น. เยี่ยมชมและรับฟังการบรรยายความเป็นมาของการปรับปรุงฝายในปี พ.ศ.2556 – 2557
- ประเด็นหลัก** การบริหารจัดการน้ำโดยชุมชน
- 1) ความเป็นมาของการดูแลรักษาป่าของป่าต้นน้ำริม 55,975 ไร่ เป็นเวลา 29 ปี
 - 2) ประชาอาสาเพื่อซ่อมแซมฝายและระบบส่งน้ำ
 - 3) การบริหารจัดการกลุ่มผู้ใช้น้ำ
 - 4) ประโยชน์ที่ได้รับจากการซ่อมแซมฝายบ้านพ่อ ครอบคลุม 14 หมู่บ้าน พื้นที่รับประโยชน์ 3,682 ไร่
- 10.45 – 11.15 น. เดินทางไปยังศูนย์เพาะกล้าบ้านตีนตก ต.ศิลาแลง อ.ปัว (ระหว่างสองข้างทางชมพื้นที่รับประโยชน์จากฝายน้ำริม)
- 11.15 – 11.25 น. แวะเข้าห้องน้ำ
- 11.25 – 11.35 น. เดินทางไปยัง [จุดที่ 2 ฝ่ายแก่ง บ้านห้วยน้ำ ต.ศิลาแลง อ.ปัว](#)
- 11.35 – 12.20 น. ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน โครงการซ่อมแซม ปรับปรุง เสริมฝาย อ่างเก็บน้ำ การส่งน้ำด้วยระบบท่อฯ ของจังหวัดน่าน ตามยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย ผู้แทนจังหวัดน่าน
- ประเด็นหลัก** การพัฒนาระบบน้ำเพื่อแก้ปัญหาปากท้อง และการขยายผลสู่ “น่านโมเดล”
- 1) การดำเนินงานโครงการซ่อมแซมฝายแก่ง เริ่มจากการสำรวจฝายที่ชำรุดเสียหาย โดยนายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูภูมิปัญญา (แก่เหมือน แก่ฝาย)
 - 2) การสำรวจออกแบบติดตามผลการดำเนินงานโดยหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชาวบ้านที่เห็นประโยชน์ร่วมกันสละแรงงานซ่อมแซม
 - 3) ศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์ภายหลังการซ่อมแซมฝาย สามารถใช้น้ำปลูกข้าว และการทำพืชหลังนา ในพื้นที่ 2,125 ไร่ โดยชุมชนร่วมกันดูแลรักษาป่าต้นน้ำ 10,125 ไร่
 - 4) การเป็นโครงการต้นแบบสำหรับโครงการซ่อมแซม ปรับปรุง เสริมฝายฯ 663 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์ 104,000 ไร่
- 12.20 – 12.30 น. เดินทางไปรับประทานอาหารกลางวัน ณ ที่ว่าการอำเภอปัว
- 12.30 – 13.20 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.20 – 13.30 น.	เดินทางไปยัง <u>จุดที่ 3 ฝ่ายห้วยบางและฝายต้นไช บ้านมอน ต.ศิลาแลง อ.บัว</u>
13.30 – 14.30 น.	เยี่ยมชมและรับฟังบรรยายการพัฒนาระบบน้ำโดยชุมชน ประเด็นหลัก “ระเบิดจากข้างใน” การดูแลป่าโดยชุมชนศิลาแลง และการพัฒนาระบบน้ำด้วยประชาอาสา 1) การลุกขึ้นมาดูแลป่าของชุมชนศิลาแลงเป็นระยะเวลามากกว่า 30 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกป้องป่าจากการบุกรุกโดยชาวบ้านนอกพื้นที่ 2) ความเป็นมาของการต่อสู้เพื่อขอพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ และการพัฒนาระบบน้ำร่วมกับมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ และมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ ด้วยประชาอาสา ในปี พ.ศ. 2556 – 2557 3) การพัฒนาระบบน้ำจากฝายไม้ตามภูมิปัญญาดั้งเดิม เป็นฝายเกเบี่ยนถาวร และการหยุดยั้งการตัดไม้เพื่อซ่อมแซมฝายไม้ทุกๆ ปี
14.30 – 16.00 น.	เดินทางไปยังอำเภอบ่อเกลือ
16.00 – 16.15 น.	แวะเข้าห้องน้ำ
16.15 – 17.15 น.	เดินทางไปยังสำนักงานโครงการปลูกป่าฯ บ้านเปียงก่อ ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ โดยรับฟังบรรยาย “ทำไมต้องน่าน?” ระหว่างทาง พร้อมตอบข้อซักถาม
17.15 – 18.00 น.	เข้าพัก
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
19.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย

11 กรกฎาคม 2559

07.00 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.00 – 09.00 น.	รับฟังบรรยายหัวข้อ “ปลูกป่า ปลูกคน ตามตำราแม่ฟ้าหลวงฯ” โดยนายณรงค์ อภิชัย ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการภาคสนาม
09.00 – 10.00 น.	เดินทางไปยัง <u>จุดที่ 4 ลานต้นก่อ บ้านน้ำช้างพัฒนา ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ</u>
10.00 – 12.00 น.	เยี่ยมชมและรับฟังบรรยายการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามแนวพระราชดำริ “ปลูกป่า ปลูกคน” ประเด็นหลัก การฟื้นฟูและจัดการป่าโดยชุมชน 1) การประยุกต์แนวพระราชดำริ “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” และ “ดอยตุงโมเดล” ในพื้นที่ 2) การดูแลรักษาป่าผ่านกลไกคณะกรรมการดูแลป่า กฎระเบียบชุมชน มาตรการป้องกันไฟป่าโดยชุมชน และความร่วมมือในการป้องกันไฟป่าข้ามพรมแดน 3) การพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตร และประโยชน์ที่ได้รับ
12.00 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน และพูดคุยกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน

13.30 – 14.30 น.	เดินทางไปยัง จุดที่ 5 บ้านบวกหญ้า ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ
14.30 – 15.30 น.	เยี่ยมชมและรับฟังบรรยายการบริหารจัดการพื้นที่ ประเด็นหลัก การปลูกป่าเศรษฐกิจเพื่อฟื้นฟูและรักษาป่าต้นน้ำ 1) แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นจากชุมชน (บ้านบวกหญ้าไม่ได้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่เริ่มต้น และเพิ่งเข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2556) 2) การปลูกป่าเศรษฐกิจ (มะม่วงหิมพานต์) 3) ระบบติดตามคุณภาพกล้าไม้ในแปลงป่าเศรษฐกิจ โดยอาสาสมัครพัฒนาชุมชน (ตัววิ่ง)
15.30 – 16.00 น.	เดินทางไปยังสำนักงานโครงการปลูกป่าฯ บ้านเปียงก่อ ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ
16.00 – 17.00 น.	แบ่งกลุ่มตามหน่วยงานและภารกิจเพื่อสรุปบทเรียนที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และภารกิจที่จะต้องทำในระยะต่อไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงานรวม 5 ข้อ
17.00 – 18.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
19.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย

12 กรกฎาคม 2559

07.00 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.00 – 11.00 น.	ร่วมหารือในเชิงบูรณาการเพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ “ปลูกป่า ปลูกคน” ในระยะ 20 ปี
11.00 – 12.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง
12.00 – 15.00 น.	เดินทางไปยังท่าอากาศยานน่านนคร
16.00 – 17.05 น.	เดินทางไปยังท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมืองด้วยสายการบิน Air Asia เที่ยวบิน FD 3555